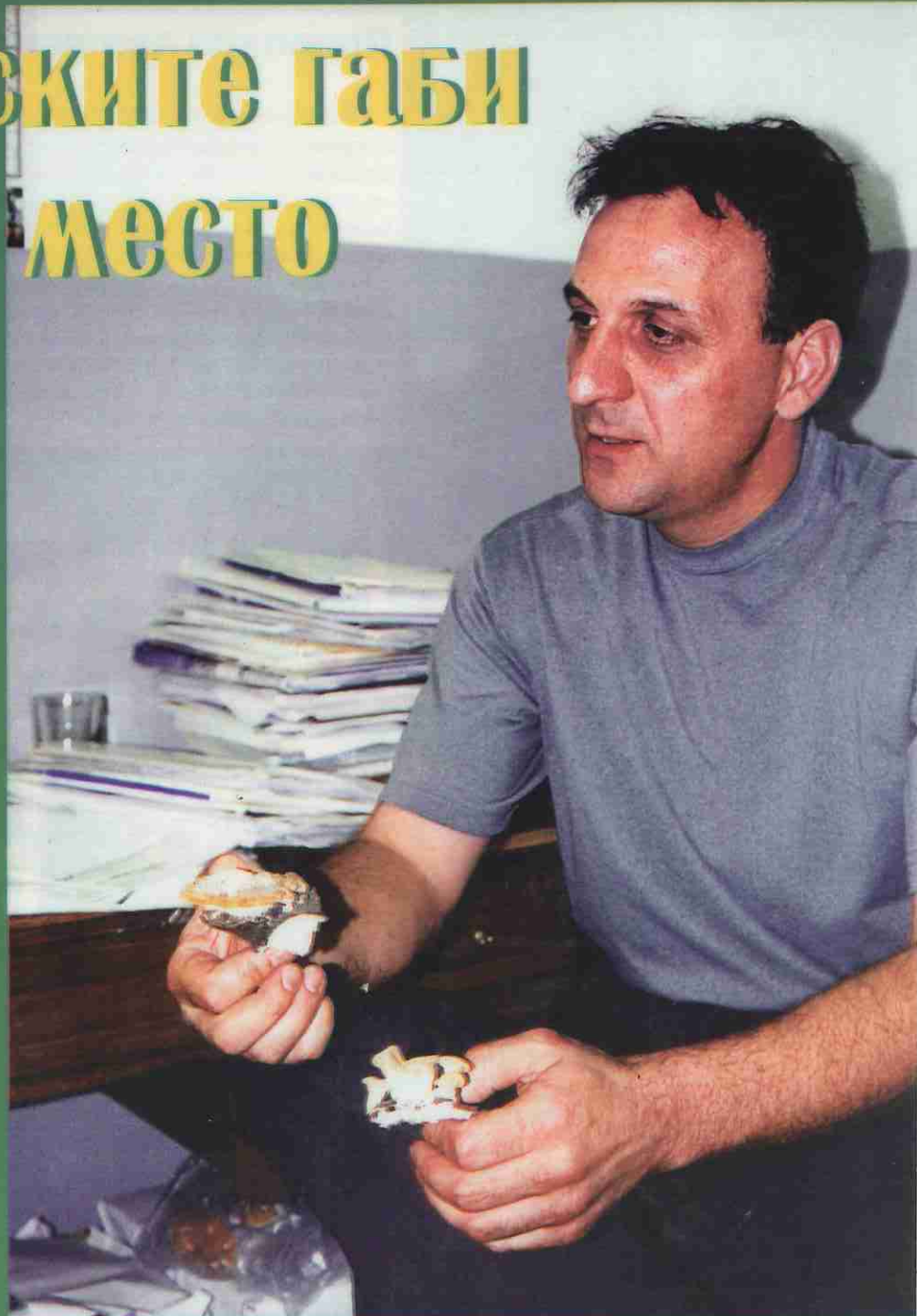

Балканските габи на едно место

Пишува: Наталија Јончевска

Фото: Јасна Суша

Од следната недела во Скопје ќе почне со работа првата миколошка лабораторија на Балканот. Лабораторијата, која ќе работи во рамките на Природно-математичкиот факултет, ќе врши истражувања на полето на микологијата (наука за габите), област која, според Митко Караделев - единствениот миколог во Македонија, "многу малку е проучена"

"Нашата земја, благодарение на различните климатски области, изобилува со големо богатство на габи. Во јужниот дел на Македонија климата е медитеранска, имаме и област со континентална клима, а и многу високи планини. Егзистираат доста ендемични заедници и има голема варијабилност на видови, односно можат да се најдат различни габи кои ги нема на други места", вели Митко Караделев, единствениот миколог во нашата земја. Караделев е доцент на ПМФ на Институтот за биологија и на негова иницијатива, а со донација од норвешкиот контингент на КФОР, ќе се формира и првата и единствена миколошка лабораторија на Балканот. Во лабораторијата, која ќе работи во рамките на ПМФ, научно ќе

се истражува на полето на микологијата, а проектот предвидува идентификување и собирање на разните видови габи, нивно одгледување, а по одредено време и одделување на нивните биогени елементи. "Целта ни е да се регистрира сè што има во Македонија, а потоа да се објави научен труд. Се надевам дека со оваа активност ќе придонесеме кон развојот на научноистражувачката дејност", вели Караделев.

Според Караделев, во Македонија моментално има 1.100 регистрирани видови габи. Иако кај нас има климатски "мртов" период за нивниот развој (лето и зима), изобилието од сорти (за разлика од северните земји, каде што поради влажното време габи има во текот на цела година, но малку сорти) се должи на големата варијабилност на

шумските заедници, карактеристична за Балканот. Габи има најмногу во мешаните иглолисни и листокапни шуми, што е и логично, бидејќи колку е поголем бројот на видови дрвја, толку има повеќе габи како нивни микоризни партнери. Климатските промени, особено изостанокот на пролетта и на есента (типични во нашиот регион), предизвикуваат намалување на инаку бујната вегетација.

Во миколошката лабораторија во Скопје ќе биде изложена збирка од 10.000 видови габи. Многу од нив се ретки, а покрај габите кои ги има кај нас, оваа збирка вклучува и габи кои се собирани од најразлични предели. "За мојот магистерски труд истражував во јужното Повардарие, односно во околината на Дојранското Езеро и во поднож-

► јето на планината Кожуф. Докторската дисертација ја работев на целиот потег, почнувајќи со Галичица, заклучно со Беласица, значи по целата должина на границата со Грција. Ова подрачје не е случајно одбрано, бидејќи изобилува со многубројни, ретки шумски заедници, сè уште неистражувани на Балканот. Очекував да најдам некои ретки видови габи, што и се оствари", вели Караделев. По истражувачка работа на миколошките институти во Осло, во Германија и во Тарту, Естонија, Караделев се вратил во Скопје и пријавил проект за формирање на македонска колекција на микроорганизми. "Сопствената збирка од 5.000-6.000 габи ми послужи како основа за оформување на денешнава богата колекција. Но, во колекцијата има и габи кои се од најразлични места, каде што сум бил, од Северна Европа и тоа Норвешка, Финска, Шведска, Германија... Има дури и од Централна Азија и Северна Африка. Досега е извршена идентификацијата, а откако ќе проработи лабораторијата, ќе можеме да почнеме и со планираното одгледување на култури на габи", објаснува тој.

За да се овозможи поголема примена на габите кај нас, истражувањата што ќе се вршат во лабораторијата ќе бидат насочени кон начинот на нивно користење, а во прилог на изолирање на некои биогени елементи. Во рамките на ова ќе биде вклучен и проектот со Клиниката за токсикологија, кој првенствено се однесува на труењето од габи. "Потребно е да се знае од која габа е предизвикано труењето, за да може да се користи специфична антидотска терапија. При труење лекарите најчесто не знаат која габа е

Природни прочистувачи

Во светот има околу 100.000 регистрирани габи и тоа главно во тропските предели. Се сметаат за природни "еколози", затоа што ги разградуваат органските материи од изумрените растенија и животни и ги претвораат во неоргански. Тие се природни исцелители, чии лековити својства надалеку им биле познати на древните цивилизации. Денешната фармакологија во голем дел се базира врз нив, иако одредени видови виши габи сè уште се загатка за западната медицина. За идеален развој на габите потребни се барем десет дена во годината со постојана температура од 20 степени и дожд. Во Македонија се регистрирани 1.100 видови макромисети, не земајќи ги предвид ситните микроскопски, нижи габи. Од нив, 73 видови се отровни, од кои 17 смртоносни, а околу 67 се загрозени габи, најчесто оние за јадење, кои ги собираат дивите собирачи.

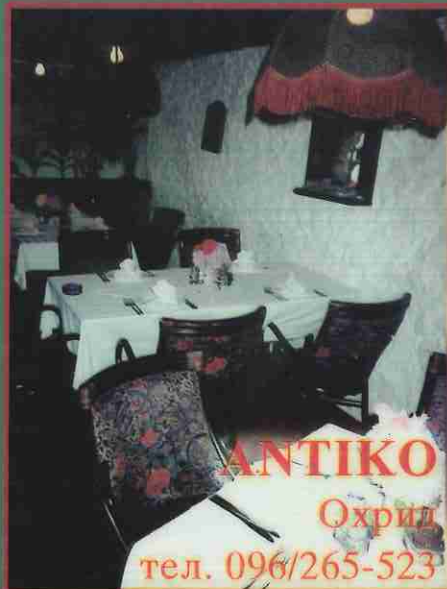

собирање за пари. Ние сме сиромашна земја, но за да ги зачуваме, габите треба правилно да се собираат. Треба да се потсечат долу, а дивите собирачи ги корнат и ги уништуваат. Пред една година иницирав формирање на прво Македонско миколошко друштво, со идеја да ги собирам сите тие луѓе на едно место, во кое ќе бидат полезни и ќе носат примероци. Досега немав каде, но отсега ќе имаме подобри услови за комплетно да се посветиме на оваа дејност", вели Караделев.

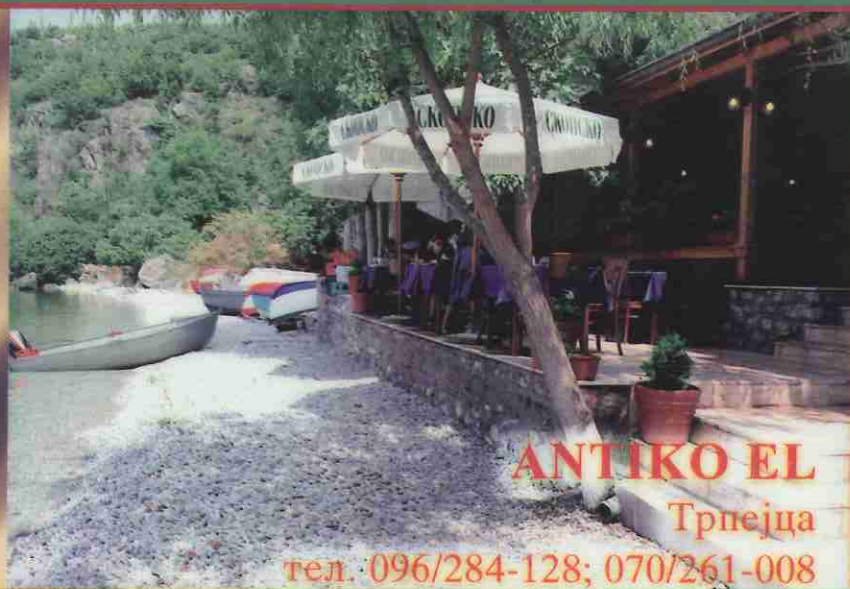
Миколошката лабораторија ќе почне со работа следната недела и ќе располага со најсовремена апаратура, на ниво на сите светски стандарди. Заедно со Караделев, како единствен миколог во Македонија, во реализацијата на проектот ќе помагаат и стручњаци од ПМФ. Со отворањето на лабораторијата Караделев очекува плодна истражувачка работа и афирмација на оваа професија, вклучување на млади луѓе во тимот за работа заради подетално истражување на различните области на оваа комплексна наука. ♦

предизвикувачот, односно кој токсин е во прашање и користат општа терапија, што секако не е добро", смета Караделев.

Активноста на лабораторијата ќе се состои и во заштита на 67 видови габи кои се на црвената листа, односно им претстои опасност од исчезнување, а тоа се најчесто габите кои се собираат за јадење. "Јас сум против тоа искоренување на габите и нивно масовно

ANTIKO
Охрид
тел. 096/265-523

ANTIKO EL
Трпејца
тел. 096/284-128; 070/261-008